शेती

भातपेरणी अशी करावी

नासिक जिल्ह्यांत भाताच्या पिकाखालीं सुमारें ९५०० एकर क्षेत्र आहे. भाताची लागवड आवण पद्धती रोप लावून व पेरसाळ म्हणून केली जाते. जिल्ह्यामध्यें इगतपुरी, पेठ, सुरगाणा, नासिक, सिन्नर, दिंडोरी, कळवण व बागलाण तालुक्याचे पश्चिम भाग कोंकण म्हणून गणले जातात. त्यामध्यें भाताची लागवड केली जाते. पेरसाळ भाताची लागवड निफाड, नासिक, सिन्नर, चांदवड, मालेगांव, सटाणा इत्यादी तालुक्यांत पेरसाळ म्हणून भाताची थोडया प्रमाणांत लागवड होते. सुधारलेल्या भाताच्या हेलके २४८, इके ७०, नागपूर २२ वगैरे जातींचा पेरा या जिल्ह्यामध्ये बऱ्याच प्रमाणांत आहे. कांहीं स्थानिक जातींची लागवड केली जाते. परंतु या सुधारलेल्या जाती व स्थानिक जाती जास्त खताच्या मात्रा पचवूं शकत नाहींत खताचें प्रमाण जास्त झाल्यास त्या लोळतात. गेल्या पांच वर्षांपासून अधिक उत्पादन देणाऱ्या जातींच्या कार्यक्रमाखालीं तायचुंग, आर. आर. आठ, जया व पदमा या खतास प्रतिसाद देणाऱ्या भाताच्या जातीचें बियाणें शेतकऱ्यांना देण्यांत आलें त्यापासून सुमारें दर एकरीं २० ते २५ क्विंटल उत्पन्न शेतकऱ्यांना मिळालें परंतु या जातीचे भात जाडे असल्यानें व बाजारपेठेंत बारीक तांदळाची मागणी असल्यानें आर २४ व पिकें २५ या जास्त उत्पादन देणाऱ्या जातींच्या भाताची लागवड गेल्या वर्षांपासून करण्यांत आली.

४० इंचापेक्षां जास्त पावसाच्या भागांत चांगले भातपीक मिळेल !

पिकें २५ करवा रोगास बळी पडत असल्यानें व कीडीपासून जास्त नुकसान होत असल्यानें शेतकऱ्यानें त्याची लागवड करूं नये, असें त्यांना सुचविण्यांत आलें आहे. आर.२४ जातीला लोकांचा चांगला प्रतिसाद मिळाल्यानें त्याखालों पेरा वाढत आहे.

नासिक जिल्ह्यांतील भाताच्या उत्पादनाचा विचार केल्यास गेल्या दोनतीन वर्षांपासून आर. २४ या पेरा वाढत आहे, असें आढळून येतें. ही भाताची जात आतां सुपर फाईनमध्यें आल्यानें शेतकऱ्यांकडून त्यास बरीच मागणी आहे. अधिक उत्पादन देणाऱ्या भाताच्या लागवडीसाठीं कांहीं ठळक गोष्टींकडे विशेष लक्ष दिलें पाहिजे.

१) रोपाकरितां एकरीं १० किलो बियाणें वापरावें.

२) बियाण्याला पेरण्यापूर्वी मिठाच्या पाण्याची प्रक्रिया करून बियाणें धुऊन सावलीत वाळवून त्यास पारा व औषध २५ ग्रॅम १० किलो बियाणास सोडवून वापरावे.

३) रोपे गादी वाफ्यावर करावें त. व पेरल्यावर १० दिवसांनी रोपावर एक वेळा शिफारसीप्रमाणें फवारणी करावी.

४) लावणीकरितां रोप २५ दिवसांपेक्षा जास्त जुनें वापरूं नये.

५) एका चुडांत ३ वर रोपें लावावीत रोपें सरळ व उथळ चिखलणी करून लावावी. ती दीड ते दोन इंचापेक्षां अधिक खोल असू नयेत.

६) एकरी चुडांची संख्या १ लाख ३० हजाराच्यांवर ठेवली पाहिजे.

७) चिखलणीच्या वेळीं पहिला हप्ता ३–४ मात्रा नत्र व त्यांत संपूर्ण स्फुरदची मात्रा द्यावी व १–४ नत्राची मात्रा एक महिन्यानंतर द्यावी.

८) रोपें लावणी जपानी पद्धतीने केल्यास आंतर–मशागत कोळपण्याच्या साह्याने करतां येईल व जास्त फुटवे मिळण्यास मदत होईल.

९) पीक-संरक्षणाकरितां खात्यानें शिफारस केल्याप्रमाणें फवारणी करावी. अधिक उत्पादन देणाऱ्या जातीची उत्पत्ती व विशेष माहिती खालीलप्रमाणें.

१) तायचुंग :–

ही जात फार्मोसामधून आणलेली आहे. याला १२० दिवस परिपक्व होण्यास लागतात. उत्पन्न सुमारे एकरी १६–२० क्विंटल मिळते. दाणा आखूड व जाडाभरडा असतो.

२) आय आर–८ :–

ही जात आंतरराष्ट्रीय भाग भातसेवाधन केंद्र फिलिफाइन्समध्यें ९ते हायत्रुगेन ह्या संकरामधून निवड करण्यांत आली आली आहे. या जातीला १३५ दिवस लागतात. दाणा लांबट व जाडाभरडा आहे. एकरी उत्पन्न २२–२३ क्विंटल मिळते.

३) जया

या जातीची निवड तायचुंग व टि १४१ या जातीच्या संकरापासून केली आहे. याला १२५ दिवस लागतात. दर एकरीं उत्पादन २० ते २५ क्विंटल मिळते.

रत्नागिरी २४

(आर–२४) हा वाण झिनिया ६३ व तायचुंग स्थानिक १ यांच्या संकरामधून काढण्यांत आला आहे. यास ११५ ते १२० दिवस लागतात. दाणा बारीक असून सुफर फाईनमध्यें गणना होते. हा न लोळणारा व खतास प्रतिसाद देणारा भात आहे.

अधिक उत्पादन देणाऱ्या जातींच्या भाताच्या लागवडीसंबंधीची माहिती खालीलप्रमाणें दिली आहे.

भाताच्या लागवडीची सधन पद्धत

हवामान :– ४० इंचापेक्षां जास्त पावसाच्या प्रदेशांत ह्या जाती चांगल्या येऊं शकतात.

बियाण्याची पेरणीपूर्वी प्रक्रिया

पेरणीसाठीं शुद्ध प्रमाणांत बी वापरावे. १५ ते २० किलो मीठ घेऊन १०० लिटर पाण्यांत मिसळून द्रावण तयार करावें. त्या द्रावणांत भाताचें बी दहा मिनिटें बुडवून ठेवावें. पाण्यांत तरंगणारे बी चाळणींत काढून टाकावें. तळाशी राहिलेले बी बाहेर काढून दोनतीन वेळां स्वच्छ पाण्यानें धुवावें. नंतर सावलींत २४ तास वाळवावें. पेरणीपूर्वी १० किलो बियास २५ ग्रॅम १ टक्का पारा इतके औषध चोळावें.

वाफ तयार करून पेरणी करणें

बी गादीवाफ्यावर पेरावे. रोपासाठीं राब भाजूं नये. त्याऐवजी वाफे करण्यापूर्वी जमिनींत दर गुंठ्यास एक गाडी कंपोस्ट अगर शेणखत द्यावें. पेरणीपूर्वी प्रत्येक गुंठ्यास २ किलो अमोनियम सल्फेटचा हात द्यावा. दुसरा हप्ता वरीलप्रमाणें पेरणीनंतर १५ दिवसांनीं द्यावा. २० ते २५ दिवसांच्या आंतच रोपाची लावणी करावी.

रोपावरील औषधफवारणी

वाफ्यांत बी पेरल्यानंतर दहा दिवसांनीं फवारणी करावी. यावेळीं तीन ग्रॅम स्ट्रेप्टोसायक्लीन किंवा १५ ग्रॅम अँग्रामायन आणि २५० मिली लिटर फेनिस्टथिऑन (सुमिथीऑन ५० अंश) अथवा ५०० मिलीलिटर २० टक्के एण्ड्रीन अथवा ३५० मिलीलिटर ए-डोल्फान (थायोडान) ३५ टक्के अथवा ८० मिलीलिटर फॉस्को मिडॉन डॉयमेक्रॉन १०० टक्के आणि ५०० ग्रॅम, ५० टक्के कॉपर ऑक्सीक्लोराईड २०० लिटर पाण्यांत मिसळून १ एकर क्षेत्रावर फवारावे. आणि लावणीपूर्वी रोपें याच मिश्रणांत बुडवून लावावीत.

खतांचा वापर

पूर्वमशागतीनंतर दहा ते बारा गाड्या शेणखत अगर कंपोस्टखत भात खाचरांत चांगलें मिसळावें.

वरखतें

या नवीन भातजातींना भरपूर प्रमाणांत खतपुरवठा करणें अत्यंत जावश्यक आहे. तसें न केल्यास अपेक्षेप्रमाणें उत्पादन मिळत नाहीं. एकरी ४० किलो नत्र, २५ किलो स्फुरद आम्ल व २० किलो पलाश २ हप्त्यांत देणें जरूर आहे. चिखलणीच्या वेळी पहिला हप्ता एकरीं ३० किलो नत्र, २५ स्फुरद आम्ल व २० किलो पलाश देऊन चिखलणी करावी. दुसरा या हप्त्यानंतर अनुक्रमें ३० ते ४० दिवसांनीं द्यावा. त्यावेळीं एकरीं दहा किलो नत्र द्यावें.

आंतर–मशागत

लावणीनंतर १५ दिवसांनीं निंदणी करावी. किंवा शक्य असल्यास खळवणी करावी, त्यानंतर दोनतीन आठवड्यांनीं पुनः निंदणी करून नत्र टाकावे.

पीक संरक्षण

खरीप लावणीनंतर ३० ते ३५ दिवसांनीं रोप व किडीच्या बंदोबस्तासाठीं खालील बुरशीनाशकें व कीटकनाशकाची फवारणी करावी. तीन ग्रॅम स्ट्रेप्टोसायक्लीन किंवा १५ ग्रॅम अँग्रीमायसीन आणि ५० मिलीलिटर फॉक्समिडन किंवा ३५० मिलीलिटर एण्ड्रीसल्फान (थायोडॉन ३५ टक्के) किंवा २५०मिलीलिटर एण्ड्रीन २०टक्के प्रवाही आणि ५०० ग्रॅम कॉपर ऑक्सोक्लोराईड पाण्यांत मिसळून एक एकरावर फवारावे. पहिल्या फवारणीनंतर दुसरी फवारणी सुमारें ४० दिवसांच्या अंतरानें करावी. त्यासाठीं वरीलप्रमाणें कीटकनाशके व बुरशीनाशके वापरावी. तिसरी फवारणी दुसऱ्या फवारणीनंतर सुमारें ४० दिवसांच्या अंतरानें करावी.

पहिल्या फवारणीनंतर जर शेत कीटकग्रस्त झाले असें दिसून आले तर ती तळापासून काढून त्याचा नाश करावा.

भातावरील कडा करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास त्यासाठीं ५० टक्के ताम्रयुक्त (कॉपर ऑक्सीक्लोराईड) ५०० ग्रॅम औषध २०० लिटर पाण्यात मिसळून एक एकरांत मिसळावी.

लष्करी अळी

ह्या अळीचा उपद्रव दिसून येतांच बी. एस सी. १० टक्के आणि कॉरवरील १० टक्के भुकटी एकरीं प्रत्येकी ४ किलो या प्रमाणांत मिसळून पिकांवर उडवावी. भुकटी उडविण्याचें काम शक्यतो संध्याकाळीं करावें.

खेकडे

खेकड्यांचा बंदोबस्त करण्यासाठीं एक किलो तांदूळ घेऊन तो शिजवावा. त्यांत ४० मिलीलिटर २० टक्के एण्ड्रीन मिसळून त्याच्या सुपारीएवढ्या गोळ्या बनवाव्यात प्रत्येक जिवंत बिळांत एक गोळी टाकून बिळे बंद करावीत. हे औषध १०० बिळांना पुरेल.

लागवडीचा एकरीं खर्च व उत्पादन

सदरहू पद्धतीनें लागवड केल्यास भातपिकाच्या लागवडीचा एकरी खर्च सुमारे ५५० रुपयापर्यंत येतो. तायचुंग स्थानिक १ जातीपासून सर्वसाधारणपणें २० क्विंटल व आर–८ पासून सुमारें २५ क्विंटल भाताचें उत्पादन मिळते.

–('सप्तशृंग'वरून)

स्वातंत्र्य देवीचा पुतळा

इंग्रजांशी लढून अमेरिकनांनी मिळवलेल्या विजयानिमित्त फ्रेंच लोकांनीं १५२ फूट उंची असलेला अडोच लक्ष डॉलर किंमतीचा स्वातंत्र्य देवतेचा पुतळा अमेरिकन लोकांना बहाल केला. या पुतळ्याखालीं १५० फूट उंचीचा चबुतरा तयार केला आहे. पुतळ्याच्या आतून मूर्तीच्या डोक्यापर्यंत १२ मजलें लिफ्टनें जातां येते. हा पुतळा स्वातंत्र्य बेटांत मध्यभागीं आहे. पुतळ्याच्या तोंडाची रुंदी १० फूट असून डोळ्यांची रुंदी २॥ फूट आहे. ज्या हातांत मशाल आहे, त्या हाताची लांबी ४२ फूट असून, व्यास १२ फूटांचा आहे. प्रथम या पुतळ्याचा ९ फूट उंचीचा नमूना बनविण्यांत आला. नंतर ३६ फुटांची त्यावरून प्रतिकृती तयार करण्यांत आली व त्यावरून सध्याचा १५२ फूट उंचीचा पुतळा बनविण्यात आला.

ज्या हातांत मशाल आहे तो हात प्रथम अमेरिकन स्वातंत्र्याच्या १०० व्या वाढदिवशीं म्हणजे १८७६ साली फिलाडेल्फिया येथील प्रदर्शनामध्यें दाखविण्यांत आला. नंतर त्याच वर्षी तो न्यूयॉर्कमध्यें दाखवून परत फ्रान्समध्यें नेण्यांत आला. १८७८ मध्यें मूर्तीचें मस्तक पॅरिसमध्यें जागतिक प्रदर्शनामध्यें दाखविण्यांत आले. ४।७।१८८४ रोजी हा पुतळा अमेरिकेस बहाल करण्याचा समारंभ पॅरिसमध्यें झाला.

–शं. वा. उमराणीकर

–('सावली' या त्रैमासिकांतून)

बांगला निर्वासितांसाठीं मदत मागण्यास–

कलकत्त्याचें आर्च बिशप एल. टी. पिकाची, एस. जे. यांनीं आपला एक वैयक्तिक प्रतिनिधी पोप पॉलकडें रोमला पाठवला असून पूर्वपाकिस्तान मधून भारतात आलेल्या बंगाली निर्वासितांची समस्या हा प्रतिनिधी पोपला समजावून सांगेल.जूनच्या नऊ तारखेस कलकत्ता आर्च डायोसिसच्या सभासदांची एक तातडीची सभा होऊन हा निर्णय घेतला गेला.

फादर पीरें फेलन, एस. जे. यांनीं आर्च बिशपचे एक पत्र पोपला नेलें असून इटली, बेल्जिएम हॉलंड, लक्झमबर्ग, फ्रान्स, पश्चिम जर्मनी, आणि स्वित्झरलंड, वगैरे देशासही भेटी देऊन निर्वासितांचा प्रश्न ते त्या देशांतील लोकांपुढें मांडतील. त्यांची ही भेट राजकीय स्वरुपाची नसून धार्मिक दृष्टीकोनांतून आवाहन निर्माण करावें म्हणून आहे असें सांगितलें जातें. "शांततेसाठीं अवाहन" असें या भेटीचे स्वरूप राहील.

लाखो निर्वासितांच्या व्यथा दूर व्हाव्या म्हणून कांहीं मार्ग शोधा असें आवाहन जगांतील सर्व सदिच्छाधारी मानवांस पण विशेषकरून ख्रिस्ती चर्चला करणार आहेत. भारतांतील ख्रिस्ती चर्चनें निर्वासितांचा लोंढा सुरूं झाल्यापासून या राष्ट्रीय संकटांत राष्ट्राची मदत करण्यासाठीं कंबर बांधली आहे. फादर फेलन हे १९३६ सालीं बेल्जियम मधून भारतात आलें व त्यांनीं भारतीय नागरिकत्व घेतलेलें आहे. तें बंगाली भाषेचें एम. ए. असून कलकत्ता भागांत सामाजीक कार्यकर्ते म्हणून चांगले प्रसिद्ध आहेत. युरोपांत त्यांचें वास्तव्य कांहीं आठवडे मात्र राहणार आहे.

जिवा

पान १० वरून चालूं

बिचारे बैलगाडीवाले !

घासलेट बैलगाडी मंडळानं मोर्चा काढला–बुधवार सोळा जून रोजीं. सचियालयावर. कारण शिवडीच्या जागेतून त्यांना हुसकावून लावलं–बॉंबे पोर्ट ट्रस्टच्या अधिकाऱ्यांनीं. शिवडीच्या जागेतून. त्यामुळं हे लोक अक्षरशः रस्यावर पडले आहेत !

या लोकांचं गाऱ्हाणं असं– हे लोक गेलीं ४५ वर्षं या शिवडीच्या जागेत आहेत. त्यांच्या ३५० बैलगाड्या आहेत. शिवडीच्या गाडी अड्ड्यावर ते हक्कानं रहात आले होते. आतां बी. पी. टी. नं त्यांना घालवून दिलं आहे !– म्हणून त्यांनीं हा मोर्चा काढला.

या मोर्चेवाल्यांचं म्हणणं असं– आम्हांला आमच्या गाडीअड्ड्यांवर राहूं द्या. नाहींतर त्याच शिवडी भागांत दुसरीकडे जागा द्या. नाहींतर आम्ही उघड्यावर पडूं. आमची वाताहत होईल.

जिवा म्हणतो– बैलगाड्यांचं युग संपलं. खटारा आतां क्वचितच दिसतो !– घासलेट बैलगाडी मंडळानं आतां काळाची पावलं ओळखलीं पाहिजेत. त्यांनी आपला व्यवसाय बदलला पाहिजे. हें सरकार त्यांना मदत करू शकणार नाहीं !–